

BANK DOBRYCH PRAKTYK SAMORZĄDOWYCH

KAMIL RYBIKOWSKI, PIOTR BŁASZCZYK

WARSZAWA, WRZESIEŃ 2018

Raport Warsaw Enterprise Institute
pt. Bank Dobrych Praktyk Samorządowych.
Warszawa, wrzesień 2018 r.©

Raport jest analizą ekspercką WEI i wynikiem konsultacji przeprowadzonych
ze środowiskiem biznesu, przedstawicielami samorządu,
społeczności lokalnej i ekspertów.

SPIS TREŚCI

I.	WSTĘP	4
II.	REKOMENDACJE DLA PRZYSZŁYCH SAMORZĄDOWCÓW	5
III.	DOBRE PRAKTYKI	7
1.	Działania pro – demograficzne	7
1.1.	Nyski Bon Wychowawczy	7
1.2.	Nysa – Działki dla Młodych	8
1.3.	Grodziska Karta Dużej Rodziny – jedna z pierwszych w Polsce	8
1.4.	Częstochowska Karta Dużej Rodziny – wzór współpracy z prywatnym biznesem	9
2.	Edukacja	9
2.1.	Łódź – Młodzi w Łodzi	9
2.2.	Gmina Hanna – gmina bez własnych szkół	10
3.	Transport publiczny	10
3.1.	Gliwice – inteligentny system zarządzania ruchem	10
3.2.	Rzeszów – Inteligentny System Transportowy	11
4.	Nowe technologie	13
4.1.	Wrocław – System Zarządzania Wodą SmartFlow	13
4.2.	Legnica – platforma e-Urząd	14
4.3.	Wrocław – sklep z podatkami	16
4.4.	Szczecin – System Zarządzania Oświetleniem	16
5.	Finanse	17
5.1.	Świdnik – największa, całkowicie niezadłużona gmina w Polsce	17
5.2.	Radomyśl Wielki – gminna niskich podatków	18
6.	Partycypacja obywatelska	19
6.1.	Łódź – Platforma Vox Populi	19
6.2.	Gdańsk – polityka otwartych danych	20
6.3.	Warszawa – Miejskie Centrum Kontaktów Warszawa 19115	20
7.	Ochrona środowiska	21
7.1.	Wieluń – urządzenia do segregacji odpadów	21
7.2.	Warszawa – Popularyzacja pszczelarstwa miejskiego	22

I. WSTĘP

Ustrój samorządu terytorialnego w Polsce nie służy specjalnie kreatywności w zarządzaniu gminą. Ma on zwykle z góry określone kompetencje i metody funkcjonowania. Nie znaczy to jednak, że samorządowcy całkowicie pozbawieni są możliwości tworzenia unikalnych rozwiązań. Pewien ich subiektywny i oczywiście częściowy zbiór przedstawiliśmy w niniejszym raporcie. Wybraliśmy kilkanaście przykładów z różnych obszarów: demografii, edukacji, finansów, środowiska, nowych technologii, partycypacji obywatelskiej. Wybór poprzedziliśmy komunikacją z urzędem oraz lokalnymi środowiskami opiniotwórczymi, takimi jak lokalna prasa czy organizacje pozarządowe. Wśród propozycji są takie, które bezdyskusyjnie zostały przyjęte jako dobre rozwiązania, ale także takie które budziły i budzą po dziś dzień kontrowersje. Te rozwiązania tym bardziej warte są pochwały, gdyż wynikają często ze sporej odwagi i determinacji lokalnego władarza.

Korzystając z okazji, że raport opublikowany jest w przededniu wyborów samorządowych, załączamy do niego także szereg rekomendacji skierowanych do samorządowców, którzy zostaną wybrani w najbliższych wyborach. Raport nie ma charakteru jednak wyborczego, a będzie od tej pory publikowany rokrocznie, z nowymi przykładami interesujących praktyk.

II. REKOMENDACJE DLA PRZYSZŁYCH SAMORZĄDOWCÓW

A) Wspieranie lokalnej przedsiębiorczości, zamiast konkurowanie z nią poprzez spółki miejskie.

Samorząd nie powinien wykonywać zadań, które mogą być przekazane prywatnym podmiotom. Co więcej, powinien współpracować z lokalnymi firmami przy realizacji zadań do których jest zobligowany. Takie działania tworzą pole do ich rozwoju i poprawiają jakość świadczonych usług dla mieszkańców.

Przykład: współpraca gminy Wieluń z prywatną firmą przy segregacji odpadów.

B) Traktowanie interesariuszy jak klientów administracji, a nie jej petentów.

Samorząd ma niewielkie możliwości, aby zmniejszać biurokrację. Może jednak poprawić jakość funkcjonowania urzędów poprzez szereg ułatwień dla mieszkańców, ze szczególnym uwzględnieniem przedsiębiorców, którzy są potencjalnie otwarci na inwestowanie w okolicy.

Przykład: wrocławski sklep z podatkami.

C) Wspomaganie rządu w polityce demograficznej.

Proces „wyludniania się Polski” i starzenia się społeczeństwa najbardziej widoczny jest w mniejszych ośrodkach. Dlatego też lokalne samorzady muszą inicjować działania zmierzające do poprawy sytuacji demograficznej inspirując rząd w Warszawie.

Przykład: nyski bon wychowawczy.

D) Szukanie sposobów na zwiększenie konkurencyjności w dziedzinie edukacji.

Administrowanie placówkami edukacyjnymi jest kompetencją samorządu, choć częściowo (w około 60 proc.) dofinansowywaną przez rząd w postaci subwencji oświatowej. Samorząd powinien prowadzić aktywną politykę w tej dziedzinie, zmierzającą do poprawy efektywności szkół na swoim terenie. Warto sięgać w niej nawet po ryzykowne i kontrowersyjne rozwiązania, jak np. znajdowanie sposobów na ominięcie przepisów Karty nauczyciela.

Przykład: faktyczna likwidacja Karty nauczyciela w gminie Hanna.

E) Wdrażanie systemu inteligentnego zarządzania ruchem.

Inteligentny system zarządzania ruchem jest drogą inwestycją, której efekty mogą nie być widoczne od początku funkcjonowania. W dłuższej perspektywie wyraźnie niesie on jednak sporo udogodnień dla mieszkańców, zarówno tych korzystających z komunikacji miejskiej, jak i kierowców. Ważne jest jednak by był to system gruntownie przemyślany i opracowany, żeby następnie nie generować dodatkowych kosztów jego modyfikowania.

Przykłady: ITS w Rzeszowie i Gliwicach.

REKOMENDACJE DLA PRZYSZŁYCH SAMORZĄDOWCÓW

F) Korzystanie z nowych technologii w celu poprawy jakości usług publicznych i zmniejszenia biurokracji.

Samorządowcy umiejętnie powinni korzystać z możliwości jakie daje wprowadzenie idei Smart City. Celem nie powinna być innowacja dla innowacji, ale faktycznie przyspieszenie procedur administracyjnych oraz łatwiejsze korzystanie z usług miejskich. Ograniczenie biurokracji powinno zrekompensować wydatek na cyfryzację konkretnych procedur.

Przykład: e-urząd w Legnicy.

G) Unikanie nadmiernego deficytu, mądra redukcja zadłużenia.

Wysokie zadłużenie samorządów w Polsce to w dalszym ciągu duży problem, zwłaszcza gdy deficyt jest efektem nietrafionych inwestycji. Dlatego warto prowadzić politykę zbilansowanego budżetu i prowadzić do stopniowego niwelowania zadłużenia z lat poprzednich.

Przykład: gmina Świdnik.

H) Wprowadzenie polityki jawności.

Obywatele danej miejscowości mają prawo do informacji o działaniach lokalnej władzy, dlatego istotna jest polityka transparentności. Pozwala ona także samorządowcom na swobodne rządzenie, bez konieczności odpierania zarzutów o niegospodarność czy nepotyzm.

Przykład: Polityka otwartych danych w Gdańsku.

I) Zdroworozsądkowa polityka ekologiczna.

Troska o czystość miasta czy nieskażone smogiem powietrze powinna być priorytetem każdej władzy. Trzeba jednak politykę w tej dziedzinie prowadzić na drodze ewolucji i - korzystając z rozwiązań jak najmniej ingerujących w życie mieszkańców - pozytywnie wpływać na rozwój środowiska naturalnego.

Przykład: rozwój pszczelarstwa w Warszawie.

III. DOBRE PRAKTYKI

1. DZIAŁANIA PRO – DEMOGRAFICZNE

1.1. Nyski bon wychowawczy

Gmina Nysa jako pierwsza w Polsce wprowadziła świadczenie pieniężne - tzw. nyski bon wychowawczy, którego celem jest wsparcie rodzin i odwrócenie niekorzystnych wskaźników demograficznych. Innym celem o charakterze lokalnym było zatrzymanie mieszkańców w Nysie.

Bon w kwocie 500 zł przyznawany jest na każde drugie i kolejne dziecko w wieku od 13 miesiąca życia do czasu ukończenia 6 roku życia.

Kryteria uprawniające do otrzymania bonu:

- rodzice dzieci pozostają w związku małżeńskim,
- w przypadku dziecka w wieku do ukończenia 3 roku życia jedno z rodziców musi być zatrudnione (umowa o pracę, działalność gospodarcza lub rolnicza),
- w przypadku dziecka w wieku od 36 miesiąca życia do dnia ukończenia 6 roku życia dwoje rodziców musi być w zatrudnionych (umowa o pracę, działalność gospodarcza lub rolnicza),
- rodzice wraz z dziećmi zamieszkują pod wspólnym adresem na terenie gminy Nysa (jedno z rodziców od co najmniej 3 pełnych lat),
- starsze dziecko realizuje obowiązek szkolny w placówkach oświatowych prowadzonych na terenie gminy Nysa, wyjątek może stanowić sytuacja, gdy z uwagi na specyfikę kształcenia, którego nie ma możliwości zrealizowania w placówkach prowadzonych przez gminę, starsze rodzeństwo zamieszkuje poza gminą Nysa lub jest pełnoletnie,
- rodzice nie otrzymują innych świadczeń z budżetu gminy Nysa w szczególności z OPS,
- rodzice na dzień złożenia wniosku nie posiadają zadłużeń wobec gminy Nysa, gminnych spółek oraz zaległości alimentacyjnych,
- rodzice biologiczni bądź adopcyjni nie mają ograniczonych ani odebranych praw rodzicielskich.

Po kilkunastu miesiącach od wprowadzenia bonu liczba zawieranych małżeństw wzrosła w gminie o 24,3 proc., a liczba urodzeń wzrosła o 21,6 proc. W pierwszym roku istnienia programu na ten cel przeznaczono 1 825 500 zł, w drugim roku kwota ta wzrosła do 2 161 500 zł, a w roku 2018 zaplanowano na ten cel 2 700 000 zł. Pomysłodawcą tej idei jest burmistrz Kordian Kolbiarz, który zaczął ją realizować po wygranych przez siebie wyborach w 2014 roku. Jedno z kryteriów przyznania bonu, czyli konieczność bycia przez rodziców w związku małżeńskim, zostało przez Rzecznika Praw Obywatelskich uznane za dyskryminujące rodziców samotnie wychowujących dzieci i zaskarżone do Sądu Administracyjnego. WSA w Opolu przychylił się do tej opinii, jednakże od tego orzeczenia wniesiono odwołanie.

1.2. Nysa – działki dla młodych

Inną ciekawą inicjatywą nyskiego samorządu jest program „Działka dla młodych”. Za 15 proc. wartości nieruchomości (nieraz było to jedynie 6 000 zł) w specjalnej procedurze przetargowej można nabyć prawo do użytkowania wieczystego działki, należącej do miasta. Warunkiem wystartowania w przetargu jest pozostawianie w związku małżeńskim, gdzie przynajmniej jeden z małżonków ma mniej niż 40 lat. Ponadto beneficjenci programu zobligowani są do rozpoczęcia budowy domu w terminie 18 miesięcy od podpisania aktu notarialnego oraz ukończenia go w 3 lata od tego zdarzenia. Na potrzeby pierwszej edycji programu przekazano 26 działek. Program cieszył się olbrzymim zainteresowaniem mieszkańców, więc w październiku ruszy jego druga edycja, która potrwa do końca roku.

Koszt inwestycji wyniósł 536 000 zł. Miasto liczy, że w dłuższej perspektywie inwestycja ta spłaci się ze względu na większe wpływy z podatku od nieruchomości, przyciągnięcie młodych aktywnych zawodowo osób do gminy, których dzieci będą uczyły się w tutejszych szkołach, a część z tych osób założy także własne firmy, które będą rozwijały lokalny rynek.

Wartość inwestycji budowlanych, poczynionych na działkach uzyskane od miasta, wyniosła około 7 000 000 zł. Beneficjentami było 110 mieszkańców, w tym 28 osób które osiedlą się w Nysie z innych gmin. Stworzono 200 mb nowej kanalizacji sanitarnej i sieci wodociągowej. Przy budowie domów pracowało około 80 osób, rozwijając tamtejsze firmy budowlane.

1.3. Grodziska Karta dużej rodziny – jedna z pierwszych w Polsce

Karta dużej rodziny to dziś na terenie samorządu terytorialnego swoisty standard. Ma ona także swoją ogólnopolską formę. Warto jednak oddać hołd tym gminom, które wprowadziły ją jako innowację, zasiewając ziarno, z którego wykiełkowała idea na skalę ogólnopolską.

Grodzisk Mazowiecki swoją kartę wprowadził już w 2008 roku, we współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz rodzin wielodzietnych.

Rodziny posiadające trójkę lub większą liczbę dzieci mogą korzystać ze zniżek na komunikację, kino, basen. Ponoszą także niższe opłaty za śmieci. W trakcie funkcjonowania programu nastąpił wyraźny wzrost urodzeń na terenie gminy. Wzrosła także liczba mieszkańców. W roku 2013 było ich 41 299, a w 2017 roku już 43 764. Stale wzrasta także liczba beneficjentów programu - w 2009 roku w programie wzięło udział 311 rodzin, a w 2017 roku było to już 763 rodziny. Zwiększona liczba beneficjentów przekłada się na większe korzystanie z usług, gdzie zniżka jest uwzględniana, np. na basenie czy w kinie. Sukcesywnie wzrasta także liczba prywatnych podmiotów gospodarczych, które chcą wejść do programu i oferować swoje usługi rodzinom wielodzietnym po obniżonych cenach, choć w roku 2017 zanotowano tam drobny spadek (z 65 do 62 podmiotów). Program stanowi element polityki społecznej gminy oraz jest pokrywany z środków własnych. Od początku jego trwania wydano na ten cel 1 504 360 PLN.

1.4. Częstochowska Karta dużej rodziny – wzór współpracy z prywatnym biznesem

O ile Grodzisk wyróżniony jest za kartę głównie ze względu na jej zainicjowanie, o tyle Częstochowę warto pochwalić za jej wzorcowe wprowadzenie. Na uwagę zasługuje przede wszystkim duża liczba i różnorodność podmiotów gospodarczych zaangażowanych w program.

Do programu przystąpiło 96 partnerów oferujących świadczenia w ramach usług:

- fryzjerskich i kosmetycznych,
- kulturalnych (filharmonia, muzea, imprezy plenerowe),
- edukacyjnych (kursy językowe, taneczne, prawa jazdy),
- sportowo-rekreacyjnych (basen, fitness, wycieczki, sklepy sportowe),
- gastronomicznych (kawiarnie, restauracje, bary, pizzerie, sklepy),
- medycznych (badania, zabiegi rehabilitacyjne, apteki),
- informatycznych (sklepy komputerowe, lokalni dostawcy internetu),
- transportowych (zniżka w taxi),
- wyspecjalizowanych, np. sklepy internetowe, kwaciarnie,
- innych (rabaty w pośrednictwach finansowych i nieruchomości).

Zniżki oscylują w granicach od 5 proc. do 40 proc. Od powstania karty w 2013 roku wydano ich 705. Koszt programu wyniósł od momentu powstania 2 523,55 zł (koszt druku kart to 1 170,55 zł, a promocja karty poprzez utworzenie strony internetowej 1 353 zł).

2. EDUKACJA

2.1. Łódź – Młodzi w Łodzi

Program Młodzi w Łodzi to jedna z najciekawszych inicjatyw skierowanych do szerekiego grona maturzystów i studentów. Całkowity koszt poniesiony na wdrożenie programu to ok. 500 000 zł. Coroczny budżet programu to średnio ok. 200 000 zł. Program finansowany jest z budżetu miasta Łodzi. W założeniu powstał aby zachęcić młodych ludzi do wiązania swojej przyszłości z Łodzią, wspierać rozwój kariery zawodowej łódzkich studentów oraz zapewnić lokalnym przedsiębiorcom i potencjalnym inwestorom wysoko wykwalifikowaną kadrę.

Realizatorem programu jest Biuro Obsługi Inwestora i Współpracy z Zagranicą Urzędu Miasta Łodzi, które przy współpracy z największymi łódzkimi uczelniami oraz wiodącymi pracodawcami realizuje inicjatywy programu takie jak: **portal praktyk i staży, program stypendialny, bezpłatne szkolenia czy konkurs dla młodych przedsiębiorczych**. W ramach programu współpracuje aktywnie już ponad **280 łódzkich firm** oraz **największe łódzkie uczelnie**. Kierunki studiów objęte wsparciem wskazywane są każdorazowo przez współpracujące z programem firmy, w zależności od ich potrzeb i rodzaju inicjatywy, w której biorą udział.

łącznie do programów stypendialnych poszczególnych pracodawców złożono ponad **3 730 wniosków**. Komisje Stypendialne złożone z przedstawicieli pracodawcy – fundatora, uczelni oraz Urzędu Miasta Łodzi wybrały **224 studentów**, którzy otrzymali stypendia w wysokości od 500 do 900 złotych brutto miesięcznie. **Zwrot kosztów zakwaterowania w domach studenckich** Politechniki Łódzkiej, Uniwersytetu Łódzkiego i Uniwersytetu Medycznego w Łodzi otrzymało dotychczas **38 studentów**, a z dodatkowych **kursów z języka angielskiego, niemieckiego, włoskiego, hiszpańskiego, japońskiego oraz programowania** skorzystało prawie **220 osób**.

Program Młodzi w Łodzi oprócz szerokiej gamy stypendiów oferuje również takie inicjatywy jak karta rabatowa czy bezpłatne szkolenia. Tego rodzaju benefity skierowane są do studentów wszystkich kierunków i specjalności.

2.2. Gmina Hanna – gmina bez własnych szkół

Gmina Hanna to jedyna gmina w Polsce, która nie prowadzi żadnej szkoły. Wszystkie trzy szkoły na terenie gminy Hanna (woj. lubelskie) są prowadzone przez stowarzyszenia. Tym samym w tych szkołach nie obowiązuje Karta nauczyciela. Uwalniając szkoły z reżimu Karty nauczyciela, gmina poczyniła oszczędności, które mogła przeznaczyć na rozwój systemu edukacji. Przy każdej szkole podstawowej działa punkt przedszkolny. Miejsca w nich są darmowe. 85 proc. dzieci w wieku 3–5 lat z terenu tej gminy objęta jest edukacją przedszkolną.

Pomysłodawcą rozwiązania była wójt gminy Grażyna Kowalik. Operacja ta nie wygenerowała żadnych kosztów po stronie gminy, a zaoszczędzone dzięki niej środki finansowe zostały przeznaczone na utrzymanie dróg gminnych, realizację inwestycji np. montaż instalacji solarnych i pieców na biomasę, modernizację oczyszczalni ścieków i budowę kanalizacji.

Gdyby gmina nie przekazała szkół stowarzyszeniom najpewniej część z nich uległaby likwidacji. Decyzję wójta gminy chwaliła była minister Edukacji Joanna Kluzik – Rostkowska, która wspomniała, że gdyby nie odważna decyzja wójta pracę na terenie gminy straciłoby 37 z 55 pracujących w niej nauczycieli. Zmiany te nie cieszą się jednak poparciem środowiska nauczycielskiego, przeciwnego zdania wydają się być jednak mieszkańcy gminy.

3. TRANSPORT PUBLICZNY

3.1. Gliwice – inteligentny system zarządzania ruchem

Jak wynika z prognoz instytutu badawczego Bernstein, do 2040 roku liczba samochodów na świecie wzrośnie do 2 mld. W stosunku do 2015 r. (1,1 mld) będzie to niemal dwukrotnie więcej pojazdów. Te dane przekładają się bezpośrednio na nieustanny wzrost liczby samochodów w Polsce. W związku z tym konieczne staje się wdrażanie inteligentnego systemu zarządzania ruchem w polskich miastach.

Jednym z pionierów we wprowadzeniu inteligentnego systemu zarządzania ruchem były władze Gliwic. Już około pięć lat temu wdrożono tam tego rodzaju system za kwotę 35 545 973,41 PLN (w tym dofinansowanie w kwocie 24 068 497,31 PLN w ramach działania programu 8.3 „Rozwój inteligentnych systemów transportowych” Program operacyjny Infrastruktura i środowisko 2007 – 2013).

Jego działaniem zostało objętych 60 głównych skrzyżowań, na których oprócz nowej sygnalizacji świetlnej wprowadzono obrotowe kamery służące do obserwacji ruchu, a także po kilka kamer do tzw. wideo detekcji, czyli zliczania przejeżdżających pojazdów na podstawie ich obrazu. Dane te są obecnie uzupełniane informacjami z 18 wizyjnych punktów pomiarowych ruchu w mieście. Wszystkie elementy systemu w terenie są połączone światłowodami oraz bezprzewodowo z centrum sterowania ruchem, które powstało od podstaw w siedzibie zarządu dróg miejskich.

Już 5 lat temu prof. Stanisław Krawiec, kierownik Katedry Systemów Transportowych i Inżynierii Ruchu Politechniki Śląskiej, podkreślał, że - wraz ze wzrostem natężenia ruchu - przed koniecznością budowy podobnych systemów będą stawały wkrótce kolejne miasta, co okazało się prawdą.

Wdrożenie systemu sterowania ruchem na terenie Gliwic zapewniło zwiększenie przepustowości kluczowych odcinków dróg miejskich oraz poprawienie bezpieczeństwa ruchu, jak również skrócenie czasu przejazdu, co miało znaczący wpływ na obniżenie kosztów transportu samochodowego oraz ochronę środowiska. Zgodnie z badaniami udostępnionymi przez Urząd Miejski w Gliwicach, przeprowadzonymi w grudniu 2013, które polegały na przetłoczeniu podczas szczytu porannego wszystkich sygnalizacji świetlnych na indywidualną pracę sterowników bez koordynacji obszarowej oraz porównaniu średnich czasów przejazdu, stwierdzono spadek o 17,84 proc. średniego czasu przejazdu przy działającym systemie ITS.

Ciekawą funkcjonalnością tego systemu jest również rozwiązanie potrafiące samoczynnie adaptować się do zmiennych warunków, np. w godzinach szczytu, a także w sytuacji kryzysowej. Możliwe stało się np. wprowadzenie tzw. priorytetu światła zielonego dla autobusowej linii A4 zastępującej zlikwidowany wówczas w mieście tramwaj. Obsługujące tę linię autobusy zostały odpowiednio wyposażone - gdy system stwierdzi ich opóźnienie wobec rozkładu, na skrzyżowaniach bezzwłocznie włączy im zielone światło.

3.2. Rzeszów – inteligentny system transportowy

Idąc za ogólnopolskim trendem, wdrożono w Rzeszowie jeden z najdroższych i zarazem najnowocześniejszych w kraju inteligentnych systemów transportowych, obejmujących swych zakresem znacznie więcej funkcjonalności niż jego gliwicki odpowiednik.

W ramach rzeszowskiego inteligentnego systemu transportowego wdrożono systemy:

- zarządzania transportem publicznym,
- dynamicznej informacji pasażerskiej,

DOBRE PRAKTYKI

- biletu elektronicznego komunikacji miejskiej,
- obszarowego sterowania ruchem drogowym.

Wszystkie systemy do przekazywania danych wykorzystują dedykowaną łączność radiową, zapewniającą nie tylko komunikację z centrami zarządzania ruchem i transportem publicznym, ale również z przystankami i poruszającymi się po Rzeszowie autobusami. Dla bezpieczeństwa pasażerów i kierowców zarówno autobusy, jak i przystanki, a także skrzyżowania, objęte są monitoringiem wizyjnym.

System zarządzania transportem publicznym umożliwia zarządzanie flotą autobusów m.in. poprzez bieżącą identyfikację i lokalizację pojazdów, a także kontrolę standardów jakości świadczonych usług i obsługi podróżnych. Jednocześnie system umożliwia prowadzenie statystyk związanych z liczbą pasażerów korzystających z komunikacji miejskiej i wspiera optymalizację układu linii autobusowych i ich rozkładów jazdy.

System dynamicznej informacji pasażerskiej (E-info) wykorzystuje i przetwarza dane ze wszystkich systemów, a następnie generuje użyteczne dla podróżnych informacje, pozwalające planować podróż i kontrolować jej przebieg. Informacje te udostępniane są na tablicach przystankowych, gdzie wyświetlany jest rzeczywisty czas odjazdu autobusów poszczególnych linii. Natomiast na tablicach znajdujących się w autobusach, podróżni informowani są m.in. o przebiegu linii oraz o bieżącym i następnym przystanku. Z kolei biletomaty pozwalają sprawdzić układ linii, jak również aktualny rozkład jazdy. Wykorzystując tablet lub smartfon oraz serwis internetowy www.rtm.ereszow.pl, za pomocą tzw.: „wirtualnej tablicy informacji pasażerskiej” można z dowolnego miejsca uzyskać bieżące informacje na temat czasu odjazdu autobusów poszczególnych linii z każdego przystanku, nawet jeżeli nie została na nim zamontowana tablica informacji pasażerskiej.

System obszarowego sterowania ruchem drogowym (SOSRD) wspomaga zarządzanie ruchem w zależności od jego natężenia, poprzez dynamiczną optymalizację działania sygnalizacji świetlnych i nadawania priorytetu komunikacji miejskiej. SOSRD obejmuje ponad 50 sygnalizacji świetlnych funkcjonujących na całym obszarze Rzeszowa, a za pomocą 17 tablic zmiennej treści umożliwia szybkie informowanie kierowców o utrudnieniach, zmianach w organizacji ruchu czy zalecanych objazdach.

W związku z wdrożonymi zmianami czasu przejazdu na badanych odcinkach skróciły się w szczycie:

- porannym o 274 s, tj. około 4,5 min,
- popołudniowym o 436 s, tj. o około 7,2 min.

Ilości zatrzymań na badanym odcinku spadły w szczycie:

- porannym z 8,6 do 6,4,
- popołudniowym z 32,4 do 23,6.

Natężenia ruchu wzrosły w szczycie:

- porannym o 40 proc. (wzrost z 618 pojazdów na godzinę do 868),
- popołudniowym o 13 proc. (wzrost z 1463 pojazdów na godzinę do 1653).

Czasy przejazdu na badanym odcinku skróciły się, pomimo znacznego wzrostu natężeń w szczycie:

- porannym – spadek o 13 s,
- popołudniowym – spadek o 5,6s.

Całkowity koszt rzeszowskiej inwestycji wyniósł 87 394 403 zł brutto. Inwestycja została wykonana z dofinansowaniem środków z UE (dotacja wyniosła 85 proc. wartości inwestycji), ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego dystrybuowanych w ramach programu operacyjnego „Rozwój Polski Wschodniej”.

4. NOWE TECHNOLOGIE

4.1. Wrocław – system zarządzania wodą SmartFlow

Zasoby wody słodkiej w Polsce przypadające na jednego mieszkańca są niższe niż średnia europejska i znacznie mniejsze niż u naszych sąsiadów. Jak informuje „Puls Biznesu”, pod względem dostępności do słodkiej wody plasujemy się na końcu listy krajów Europy. W celu zmiany tego stanu rzeczy planowana jest m.in. budowa zbiorników i polderów na Wiśle oraz Odrze, co zwiększy możliwości gromadzenia wód powierzchniowych. Od wejścia do UE Polska wydała już ponad 50 mld zł na budowę i modernizację oczyszczalni ścieków. Infrastruktura cały czas jest poprawiana. Pomimo tego problem deficytu słodkiej wody może z każdym rokiem się pogłębiać. Owo ryzyko powoduje, że zmniejszanie strat wody i lepsza kontrola zasobów wodnych staje się obowiązkiem dla samorządów terytorialnych.

Przykładem do naśladowania na tym polu może być miasto Wrocław i stosowany tam od 2016 roku innowacyjny system Smartflow. System ten został opracowany przez Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji (MPWiK) wspólnie z firmami informatycznymi Microsoft i Future Processing. W ramach tego rozwiązania Wrocław został podzielony na kilkadziesiąt stref pomiarowych, obejmujących kilkanaście osiedli mieszkaniowych, przy wykorzystaniu blisko 100 urządzeń monitorujących ilość i ciśnienie wody przepływającej przez sieć wodociągową. Taka technologia pozwala pracownikom MPWiK łatwo lokalizować jeden z najtrudniejszych typów awarii wodociągowej, czyli tzw. „ukryty wyciek”.

Jeszcze w 2014 roku Wrocław mierzył się ze stratami wody sięgającymi 24 proc. Przeprowadzona modernizacja i wdrożony system SmartFlow obniżył straty wody o 9 punktów procentowych i tym samym pozwolił zaoszczędzić 500 milionów litrów wody, co przełożyło się na oszczędności rzędu 300 000 euro. Uzyskano również znacznie szybszy czas reakcji na pojawiające się nieprawidłowości. Jak wynika z danych International Water Association, wykrycie ukrytych wycieków w sieci wodociągowej zajmuje nawet 180 dni. Poprzez automatyczną analizę danych i alarmowanie dyspozytora w czasie rzeczywistym,

system SmartFlow pozwolił na skrócenie tego okresu do 72 godzin i wskutek tego szybszą reakcją na zaistniałe zdarzenie. Obecnie system obejmuje blisko 100 proc. powierzchni miasta i podczas swojego funkcjonowania wykrył prawie 70 awarii.

Straty wody we Wrocławiu na poziomie zaledwie 15 proc. w 2016 roku (szacuje się, że w 2017 roku były one jeszcze mniejsze) w porównaniu do innych miast są wynikiem bardzo dobrym. Specjalistyczne opracowania określają marnotrawstwem straty wyprodukowanej wody przekraczające 34 proc. Dla porównania, na zachodzie Polski takie straty wynoszą szacunkowo około 25 proc. (z „Informacji o wynikach kontroli realizacji zbiorowego zaopatrzenia w wodę mieszkańców gmin województwa lubuskiego”, NIK z 2016 r., wynika, że straty wody w sieci wodociągowej w tym regionie wynosiły średnio 23,3 proc.).

Koszt wytworzenia oraz rozwoju samego systemu Smartflow wyniósł 207 000 zł. Rozwiązanie zostało sfinansowane ze środków własnych MPWiK. Wdrożenie rozwiązania wiązało się z niezbędną infrastrukturą, aparaturą oraz systemami informatycznymi, które były systematycznie wdrażane we Wrocławiu w ciągu ostatnich lat. Z uwagi na długotrwałość procesu sumaryczne koszty są niedostępne.

4.2. Legnica – platforma e-Urząd

Platformy e-PUAP oraz ZUS PUE, informacje prasowe zapowiadające wprowadzenie elektronicznych dowodów osobistych czy coraz bardziej zaawansowane technologicznie sposoby kontroli wykorzystywane przez urzędy skarbowe potwierdzają rosnącą informatyzację sektora publicznego.

Na te potrzeby w bardzo sprawny sposób odpowiadają władze Legnicy. W latach 2017 i 2018 zrealizowano w tym mieście projekt pod nazwą „Usprawnienie obsługi klienta, w tym budowa i udostępnienie e-usług w gminie Legnica” – „eOK”, dofinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014-2020. W ramach projektu wdrożono m.in. trzy serwisy internetowe świadczące usługi dla klientów miasta:

- portal bazy wiedzy (e-urząd.legnica.eu) – platformę integrującą wszystkie usługi elektroniczne świadczone dla legnickich mieszkańców i przedsiębiorców. Pod jednym adresem każdy z klientów urzędu ma dostęp do informacji oraz kanałów kontaktowych, dzięki którym załatwi swoje sprawy przez Internet. Portal bazy wiedzy to zbiór informacji o świadczonych usługach z możliwością prostego ich wyszukania. Po wpisaniu interesującego hasła zostaną zaprezentowane wszystkie dostępne informacje: sprawy, opisy procedur, portale, e-usługi skojarzone z wyszukiwanym słowem. Główną częścią portalu bazy wiedzy są rozszerzone informacyjne karty usług wraz z kartami obsługi, które mają pomóc klientom w załatwieniu swojej sprawy przez Internet lub są źródłem informacji, jak daną sprawę załatwić w sposób tradycyjny. Portal bazy wiedzy przekierowuje użytkownika na inne strony i portale oferowane przez urząd i jednostki miejskie, gdzie znajdzie on interesujące go informacje czy usługi elektroniczne;

DOBRE PRAKTYKI

- platformę informacyjno-płatniczą PLIP (plip.legnica.eu) – miejsce, gdzie każdy klient urzędu (dorosła osoba fizyczna identyfikowana numerem PESEL) może sprawdzić, przeanalizować i opłacić swoje zobowiązania wobec gminy. Może także sprawdzić i opłacić zobowiązania firmy, od której ma stosowne pełnomocnictwo. Działanie platformy usprawnia mechanizm elektronicznego dostarczania korespondencji (decyzji podatkowych oraz upomnień z tytułu nieterminowych wpłat) za pomocą urządzeń mobilnych – kolektorów;
- portal komunikacji społecznej (napisz.legnica.eu) – serwis służący komunikacji z mieszkańcami.

Całkowita wartość projektu wdrażającego ww. portale i platformę wyniosła 1 438 158,26 zł. Uzyskano dofinansowanie w wysokości 56,14 proc. (590 019,65 zł), a wkład własny wyniósł 848 138,61 zł. Koszty serwisowe są szacowane na około 100 000 zł rocznie. Portal PLIP i portal komunikacji społecznej posiadają mechanizmy logowania się, a jednym z nich jest mechanizm wykorzystujący profil zaufany. W związku z tym, w kwietniu 2017 roku w kancelarii Urzędu Miasta uruchomiono punkt potwierdzania profilu zaufanego. Świadczone są też usługi mobilnego potwierdzania profilu zaufanego, kiedy to urzędnik udaje się do osób, które z powodów zdrowotnych nie mogą przybyć osobiście do urzędu. Równolegle, w lutym 2018 roku, uruchomiono w ramach osobnego projektu elektroniczne tablice ogłoszeń ETO (eto.legnica.eu), które zastąpiły tradycyjne tablice wiszące w budynkach Urzędu Miasta. Projekt ETO został zrealizowany ze środków własnych w wysokości 93 480,00 zł. Koszty serwisowe są szacowane na około 5 000,00 zł rocznie.

Poza częścią publiczną (budowa portali, udostępnienie e-formularzy na ePUAP) projekt „Usprawnienie obsługi klienta, w tym budowa i udostępnienie e-usług w gminie Legnica” obejmuje:

- a. modernizację i integrację systemu obiegu dokumentów elektronicznych (EZD) z funkcjonującym w Urzędzie Miasta zintegrowanym systemem wspomagającym zarządzanie miastem,
- b. budowę interfejsów integrujących użytkowany moduł finansowo-podatkowy z innymi kluczowymi systemami urzędu (systemem z obszaru geodezji), co w efekcie pozwoli na:
 - ✓ dokonywanie zautomatyzowanych porównań bazy podatkowej z bazą ewidencji gruntów,
 - ✓ rejestrowanie w sposób automatyczny zobowiązań z tytułu obsługi ośrodka dokumentacji geodezyjnej i kartograficznej,
- c. zakup niezbędnego sprzętu komputerowego.

Zbudowane platformy usprawnią przede wszystkim wyszukiwanie informacji i e-usługi. Centralizacja informacji usprawni także pracę Urzędu Miasta, a tym samym poprawi jakość obsługi klienta. Zmiany organizacyjne związane z realizacją projektu to budowa Biura Obsługi Klienta w budynku głównym Urzędu Miasta, gdzie wykorzystane będą funkcjonalności oraz baza wiedzy platformy e-urząd. W dłuższej perspektywie, kiedy korzystanie z usług e-urzędu stanie się powszechne, a liczba załatwianych spraw w sposób tradycyjny zmniejszy się, możliwym stanie się zmniejszenie struktury zatrudnienia w urzędzie.

4.3. Wrocław – sklep z podatkami

W 2015 roku we Wrocławiu została uruchomiona zaawansowana technologicznie platforma pozwalająca mieszkańcom na sprawdzenie bieżących zobowiązań wobec miasta i ich regulację. Choć oficjalna nazwa platformy to Platforma Informacyjno-Płatnicza (PLIP), w mieście zyskała ona popularną nazwę „Sklep z podatkami”. Platforma osadzona jest na portalu miejskim.

Koszty wdrożenia PLIP, w tym uruchomienie platformy płatności elektronicznych wraz ze świadczeniem usługi nadzoru autorskiego, przekazaniem licencji i analizą przedwdrożeniową wyniosły 68 265,00 zł. Rozwój systemu, na który złożyły się prace analityczno – programistyczne pochłonął 46 011,84 zł, a opracowanie graficzne - 14 022,00 zł. Dodatkowym stałym kosztem jest serwis, który od 2018 roku kosztował 14 760,00 zł. Projekt został zrealizowany ze środków własnych gminy.

Ideą platformy jest umożliwienie podatnikom dokonywania internetowych płatności wraz z informowaniem ich o kwocie zobowiązania. Zobowiązanie podatkowe ma moc prawną od momentu doręczenia podatnikowi decyzji ustalającej jego wysokość, ale we Wrocławiu przyjęto uproszczenie: kwota podatku ujawnia się już w momencie, kiedy system wygeneruje decyzję. Dzięki portalowi mieszkańiec dowiaduje się, ile ma zapłacić i może to zrobić od razu, natomiast decyzja zostanie doręczona do niego w określonym czasie. Jeśli należność podatkowa przekracza 100 zł, PLIP oferuje możliwość rozłożenia jej na raty albo opłacenia całej kwoty z góry.

Formy płatności są dokładnie takie same, jak w standardowym sklepie internetowym. Z informacji uzyskanych od urzędu, podstawowym problemem, jaki stoi przed magistratem wdrażającym taki system, jest kwestia ochrony danych osobowych i skarbowych. Przy weryfikacji podatnika skorzystano z platformy e-PUAP. Takie rozwiązanie nie jest idealne, bowiem z płatności podatków za pośrednictwem tej platformy mogą korzystać na razie tylko osoby fizyczne. Ponadto nadal niewielu Polaków posiada profil zaufany e-PUAP. Z tego powodu w urzędzie miasta Wrocławia został stworzony punkt potwierdzania profili zaufanych. Wdrożenie takiego systemu w dużej mierze odciążało urzędników oraz w sposób znaczący uprościło dostęp obywateli do swoich zaległości względem urzędów.

Docelowo wrocławska platforma ma obsługiwać nie tylko zobowiązania podatkowe, ale również wywóz odpadów czy czynsze w budynkach komunalnych. Zainteresowanie funkcjonalnościami oferowanymi przez PLIP wciąż wzrasta. Obecnie z platformy korzysta ponad 2440 osób.

4.4. Szczecin – system zarządzania oświetleniem

W 2015 roku Szczecin jako pierwsze polskie miasto zainstalował zdalny system zarządzania oświetleniem Philips City Touch, wdrożony w ramach projektu „Energooszczędne oświetlenie uliczne” – SOWA. Projekt corocznie generuje oszczędności na poziomie

ok. 600 tys. złotych (netto). Podstawą wyliczenia przyjętej wartości kosztów była stała stawka za kWh oraz osiągnięta wielkość zmniejszenia zużycia energii elektrycznej w roku 2017. System jest wydajniejszy o ponad 50 proc., co potwierdza redukcja rocznego obliczeniowego zużycia energii na oświetlenie uliczne w stosunku do stanu pierwotnego. Emisja dwutlenku węgla w wyniku oszczędności energii elektrycznej do 70 proc. pierwotnej wysokości osiąga poziom 50 000 Mg CO₂/rok.

System umożliwia komunikowanie ze sobą oraz sterowanie indywidualnymi punktami świetlnymi, budując inteligentną sieć, która pozwala miastu kontrolować i zarządzać oświetleniem na głównych ulicach w centrum, gdzie ruch jest największy. Poszczególne lampy mogą być włączone, wyłączone lub przyćmiewione do określonego poziomu w każdej chwili, w zależności od pory dnia, roku czy też zaplanowanych wydarzeń odbywających się w mieście. Ponadto białe światło LED pozwala lepiej wyeksponować architekturę, parki oraz skwery Szczecina, przy jednoczesnym zmniejszeniu kosztów energii elektrycznej.

Zgodnie z wyliczeniami miejskiego magistratu, dzięki systemowi można zmniejszyć koszty energii elektrycznej każdego roku o 1,5 mln zł. Wydaje się pewnym, że tego typu inwestycje staną się w najbliższych latach standardem dla polskich samorządów. Systemy oświetlenia miast oparte na technologii LED oraz inteligentne systemy sterowaniem oświetleniem obniżają koszty bezpośrednio ponoszone na energię elektryczną, ale również poprawiają bezpieczeństwo i sprzyjają środowisku naturalnemu. Ponadto badania pokazują, że tego typu oświetlenie jest dla ludzi przyjemniejsze, mniej inwazyjne oraz zwiększa ich wydajność. Projekt zrealizowany został w ramach programu „SOWA – energooszczędne oświetlenie uliczne”, prowadzonego przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Koszt wydatków poniesionych na realizację wyniósł 12 391 862,55 zł, z czego kwota 5 576 338,00 zł to kwota dotacji z NFOŚiGW. Do wskazanych kosztów należy doliczyć koszty:

1. działań promocyjnych (tablica informacyjna i tablice pamiątkowe) – 3 796,52 zł,
2. nadzoru inwestorskiego – 67 650,00 zł.

Całkowity koszt wyniósł 12 463 309,07 zł. Z tytułu dzierżawy słupów ponoszone są corocznie koszty rzędu 107 500,00 zł.

5. FINANSE

5.1. Świdnik – największa, całkowicie niezadłużona gmina w Polsce

Zgodnie z raportem Ministerstwa Finansów, na koniec 2016 roku z prawie 2 500 polskich gmin tylko 96 nie było zadłużonych, w tym największą niezadłużoną gminą jest Świdnik.

Brak zadłużenia gminy miejskiej Świdnik wynika ze zrównoważonej polityki budżetowej prowadzonej w oparciu o następujące zasady:

- zasada gospodarności określona w ustawie o finansach publicznych, jako uzyskiwanie najlepszych efektów z danych nakładów – oszczędne gospodarowanie ograniczonymi środkami,
- dążenie do uzyskiwania jak najlepszego wyniku budżetu bieżącego, tzw. nadwyżki operacyjnej, poprzez ograniczanie tempa wzrostu wydatków bieżących, tak aby nie było ono wyższe niż tempo wzrostu dochodów bieżących,
- skuteczne aplikowanie o bezzwrotne dofinansowanie zewnętrzne kosztownych projektów (głównie inwestycyjnych),
- wyznaczanie limitów wydatków dla wnioskodawców budżetowych na etapie opracowywania projektu budżetu.

Gmina Świdnik jest jednym z najbogatszych miejscowości w regionie, wyprzedzając większe ośrodki miejskie. Mimo braku zadłużenia nie można mówić o braku rozwoju tej gminy. Świadczy o tym bardzo wysoki współczynnik dynamiki budownictwa mieszkaniowego, prawie trzykrotnie większy niż np. w gminie Kraśnik, a porównywalny z Lublinem. Zgodnie z informacjami uzyskanymi od samorządowców Świdnika, w okresie 10 lat gmina ta pozyskała około 110 mln zł dotacji na drogi, szkoły, obiekty sportowe czy rozwój lokalnych firm, w tym prawie 100 mln zł środków pochodziło z dotacji unijnych.

Na terenie gminy funkcjonuje jeden duży przedsiębiorca – PZL Świdnik, który jest największym pracodawcą w regionie. Prywatyzacja zakładu i spłata zaległości podatkowych z lat poprzednich spowodowała w budżecie gminy Świdnik jednorazową nadpłynność finansową, która dzięki rozsądnemu gospodarowaniu jest źródłem finansowania inwestycji jeszcze w obecnym budżecie. Racjonalne zarządzanie nadwyżką budżetową oraz dobrze przemyślana realizacja inwestycji bez korzystania z finansowania dłużnego determinuje brak deficytu i dobrą sytuację finansową gminy, która będzie procentowała w przyszłości.

5.2. Radomyśl Wielki – gminna niskich podatków

Podkarpacka gmina Radomyśl Wielki jest w czołówce gmin z najniższymi podatkami lokalnymi, zarówno dla mieszkańców, jak i przedsiębiorców. W zestawieniu opracowanym przez Pismo Wspólnota za lata 2013-2015 gmina zajmuje 9 miejsce w Polsce i 3 na Podkarpaciu.

Dzięki niskim stawkom podatkowym gmina przyciąga przedsiębiorców. W gminie liczącej trochę ponad 13 tysięcy mieszkańców zarejestrowanych jest aż 600 firm. Podatki lokalne wynoszą tam jedynie niespełna 65 proc. stawki maksymalnej. Mimo to zyski z podatków kształtują się na rekordowym poziomie. **W 2016 r. dochody z tytułu podatku od nieruchomości, rolnego i leśnego, od środków transportu, których stawki zależą od decyzji samorządu gminy wyniosły 3,92 mln zł, a dla porównania w 2010 r. stanowiły kwotę 2,75 mln zł. Wzrosły więc o 1,17 mln zł, tj. o 42,5 proc. W tym czasie stawki np. podatku od nieruchomości od powierzchni budynków związanych z działalnością gospodarczą wzrosły z 11,90 za m kw. w 2010 r, do 13,50 zł za m kw. w 2016 r., a więc o 13,4 proc.**

6. PARTYCYPACJA OBYWATELSKA

6.1. Łódź – platforma Vox Populi

W roku 1999 weszła w życie ustawa z dnia 24 lipca 1998 r. o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa (Dz.U.1998.96.603), rozpoczynając tym samym (ustawa raczej nie przeprowadza reformy) tzw. reformę administracyjną. W jej wyniku utworzono 16 województw, 315 powiatów oraz ponad 2000 gmin. Równoległe z ww. ustawą weszły w życie: ustawa o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1998 r., ustawa o samorządzie powiatowym z dnia 5 czerwca 1998 r. oraz ustawa o samorządzie województwa również z dnia 5 czerwca 1998 r., które stanowiły nieodzowny element wprowadzanej reformy. Wdrożone ustawy miały na celu m.in. budowę i rozwój samorządności w Polsce po długich latach centralnego planowania. W założeniu reforma miała również usprawnić działania władz w terenie. Wydawać by się mogło, że kolejnym, logicznym krokiem na drodze postępującej decentralizacji powinno być włączenie mieszkańców do aktywniejszego uczestnictwa w procesach decyzyjnych.

Kwestie związane z partycypacją obywatelską we wspomnianych aktach prawnych są jednak dość poboczne. Dopiero ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w bezpośredni sposób odniosła się do tej problematyki. Dotyczy ona przede wszystkim współpracy organów władzy z organizacjami pozarządowymi i instytucjami pożytku publicznego. W dokumencie zamieszczono również zapisy regulujące obligatoryjne mechanizmy konsultacyjne. Pomimo nieprecyzyjności i opcjonalności regulacji zawartych w ustawie uznać należy, że wspomniane zapisy otworzyły samorządom możliwość rozwoju partycypacyjnego sposobu sprawowania władzy. Pomimo pewnego początkowego sceptycyzmu miejskich włodarzy, w ostatnich latach w Polsce obserwujemy coraz częstsze stwarzanie mieszkańcom możliwości partycypacyjnych, m.in. poprzez wprowadzane przez samorzady tzw. budżety obywatelskie czy organizowane konsultacje społeczne.

Wzorowym przykładem będącym ewolucją jednostkowych konsultacji społecznych jest stworzona w Łodzi platforma „Vox Populi”. Umożliwia ona uzyskiwanie na bieżąco opinii mieszkańców na temat prowadzonych inwestycji czy innych działań. Ten interaktywny pomost łączący łódzkich samorządowców z mieszkańcami Łodzi włącza ich w miejskie inwestycje i uzupełnia standardowe procesy konsultacyjne. Taka platforma w sposób znaczący zwiększa odsetek mieszkańców, którzy dzielą się swoimi opiniami na temat interesujących ich spraw. Ma to tym bardziej znaczenie, że w większości miast w konsultacjach społecznych biorą udział reprezentanci różnych organizacji pozarządowych nie zawsze będący reprezentatywną grupą społeczeństwa.

Platforma „Vox Populi” cały czas ewoluuje. Jedną z łódzkich organizacji pozarządowych zwracała uwagę na ważny aspekt jej funkcjonowania podkreślając, że taka interaktywna forma konsultacji społecznych ma swoje wady, bo nie zawsze daje możliwość zapoznania się z pełnymi informacjami dotyczącymi przedmiotu konsultacji. Platforma „Vox Populi” często sprowadza konsultacje jedynie do głosowania, które nie jest też wiążące dla władz miejskich.

Biorąc jednak pod uwagę ogół inwestycji wraz ze stosunkowo niewielkimi nakładami poniesionymi na jego realizację (30 565,56 zł plus 369 zł utrzymanie roczne przez trzy lata pochodzące ze środków budżetu miasta w Łodzi) oraz korzyściami, jakie z niej płyną, należy ocenić ją w sposób pozytywny.

6.2. Gdańsk – polityka otwartych danych

Partycypacja publiczna nie jest możliwa bez informacji – a dostęp do informacji publicznej w Polsce wiąże się z różnymi trudnościami i wątpliwościami. Fakt, że polskim regulacjom w tym zakresie daleko do doskonałości, potwierdzają wyniki analiz porównawczych. Jak wynika z badań przeprowadzonych w 89 krajach przez Acces Info Europe i Center for Law and Democracy. Polska wypada bardzo słabo w międzynarodowym rankingu ocen regulacji dotyczących prawa do informacji. Nasz kraj okazał się naj słabszy pod tym względem spośród państw Europy Środkowo-Wschodniej.

Wątpliwości rodzi również podejście organów samorządowych do tej kwestii. Miejskie biuletyny informacji publicznej prowadzone są chaotycznie i w sposób archaiczny. Na tle takiego stanu rzeczy wybija się Gdańsk, gdzie od kilku lat realizowany jest projekt „Otwarty Gdańsk”. Polega on na udostępnianiu obywatelom danych gromadzonych przez miejski magistrat, takich jak informacje dotyczące liczby kradzieży na danym obszarze czy statystyki na temat największych pracodawców w regionie.

Twórcy projektu wskazują, że polityka otwartości jest procesem, który polega na udostępnianiu obywatelom danych gromadzonych przez miasto i używaniu nowych technologii do wspierania przejrzystego rządu. Zakłada stopniowe uwalnianie nowych zbiorów danych publicznych, publikowanych w otwartych i uporządkowanych formatach, umożliwiających ich ponowne wykorzystywanie. Celem polityki otwartości jest stworzenie warunków dla innowacyjnego zastosowania informacji oraz inspirowanie przedsiębiorczości. W serwisie otwartych danych Gdańska można znaleźć 24 systematycznie aktualizowane zbiory danych, które zostały pogrupowane w 5 kategorii. Są to m.in. środowisko, transport i przejrzystość.

6.3. Warszawa – Miejskie Centrum Kontaktów Warszawa 19115

Przykładem wdrożenia skutecznej i bardzo szerokiej w swoim zakresie platformy partycypacyjnej jest platforma Miejskie Centrum Kontaktów Warszawa 19115, czyli pierwszy na taką skalę projekt zintegrowanego miejskiego systemu komunikacji z mieszkańcami. Przez system Warszawa 19115 rozumiane jest jedno rozwiązanie zapewniające użytkownikom końcowym dostęp z poziomu jednego interfejsu do wszystkich komponentów systemu, bez potrzeby instalacji jakiegokolwiek oprogramowania na stacji roboczej. Komponenty systemu to: Call Center do obsługi, Customer Relationship Management, baza wiedzy, portal samoobsługowy dla mieszkańców m.st. Warszawy oraz aplikacja mobilna.

System ten umożliwia przez całą dobę, 7 dni w tygodniu, poprzez kilka kanałów kontaktu:

- uzyskanie pełnej informacji o usługach realizowanych przez Urząd Miasta i jednostki miejskie,
- zgłoszenie interwencji dotyczącej każdej sprawy wymagającej interwencji administracji miejskiej (np. dziura w nawierzchni drogi, nielegalne wysypisko śmieci czy błąkające się zwierzę) - mieszkaniec po zgłoszeniu sprawy otrzymuje numer, dzięki któremu może sprawdzić, na jakim etapie realizacji jest jego zgłoszenie,
- zgłoszenie wolnego wniosku — własnego pomysłu na zmiany w mieście.

Zgodnie z badaniami prowadzonymi przez władze Warszawy obserwowany jest stały wzrost liczby osób korzystających z usług Miejskiego Centrum Kontakt Warszawa 19115. Od uruchomienia systemu w czerwcu 2012 roku do września 2018 odnotowano prawie 1 850 000 kontaktów, z czego 1 040 152 to zgłoszenia informacyjne, które stanowiły 56,3 proc. ogółu zgłoszeń. Zgłoszeń interwencyjnych i wolnych wniosków wpłynęło w tym okresie 773 924, co stanowi 41,8 proc. zgłoszeń.

W związku ze spełnieniem nadziei pokładanych w Miejskim Centrum Kontakt, planowany jest dalszy rozwój tej inicjatywy. Co roku wprowadzane są nowe funkcjonalności, a system integruje kolejne usługi oferowane przez miasto. W maju 2016 roku uruchomiono dostępny poprzez aplikację i portal Warszawski System Powiadomień, który na bieżąco, zgodnie z preferencjami użytkownika, wysyła powiadomienia sms z informacjami z różnych obszarów życia miasta i pracy samorządu. System ten automatycznie przesyła również komunikaty o lokalnych zagrożeniach. Aplikację rozbudowano o zakładkę Budżet Partycypacyjny oraz funkcjonalność Posadź Drzewo, która umożliwia wskazanie na aktywnej mapie miasta punktu, w którym powinno zostać zasadzone drzewo oraz bieżące informacje dotyczące stanu powietrza w Warszawie. Dzięki Warszawskiemu Indeksowi Powietrza użytkownicy mają możliwość sprawdzenia ogólnego stanu powietrza z monitorowanych punktów pomiarowych oraz związanych z tym zaleceń dla czterech grup ryzyka zdrowotnego.

Projekt był współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2007 – 2013. Wartość całkowita projektu wyniosła 4 458 099,91 zł, a wartość dofinansowania z Funduszy UE 3 733 264,53 zł. Miesięczny koszt utrzymania systemu MCK Warszawa 19115 wynosi 45 521,07 zł.

7. OCHRONA ŚRODOWISKA

7.1. Wieluń – urządzenia do segregacji odpadów

Nowe zasady segregacji śmieci obowiązują w Polsce już od 1 lipca 2018 r. W ciągu czterech lat od wejścia w życie nowych przepisów, obecnie funkcjonujące na terenie całego kraju pojemniki mają zostać zastąpione przez nowe, dzielone minimum na cztery frakcje kontenery. Do kontenera niebieskiego trafi papier, do zielonego – szkło (z możliwością

rozdzielenia na szkło bezbarwne – biały pojemnik i szkło kolorowe – zielony pojemnik), żółtego – metale i tworzywa sztuczne, a do brązowego – odpady ulegające biodegradacji.

Wprowadzone przepisy podążają za unijnym trendem wymagającym stałego zwiększania poziomu recyklingu. Takie działania umożliwią polskiemu rządowi pozyskanie dodatkowych funduszy unijnych na infrastrukturę gospodarki odpadami. Mowa tutaj o kwocie w wysokości sięgającej 1,3 mld euro. Środki te zostaną uruchomione, gdy wdrożone zostanie rozporządzenie o selektywnej zbiórce odpadów.

Interesujące rozwiązanie segregacji odpadów zostało wdrożone 9 lipca 2018 r. w Wieluniu. Postanowiono tam zainwestować we w pełni zautomatyzowane urządzenie, do którego za benefity w postaci, np. zniżek na bilety do kina czy komunikacji miejskiej można odprowadzać odpady. Urządzenie poprzez wbudowany skaner prześwietla wkładane odpady, analizuje ich materiał, kształt oraz wagę a następnie utylizuje w odpowiednim pojemniku.

Urządzenia zostały zamontowane w ramach programu pilotażowego wynikającego z umowy dwustronnej między producentem a operatorem urządzeń. Kolejnym krokiem było złożenie wniosku na zakup tych urządzeń w ramach programu operacyjnego „Infrastruktura i środowisko szeroko pojętej gospodarki o obiegu zamkniętym”, w którym jednym z elementów były powyższe recyklomaty. Główną ideą systemu jest jego samofinansowanie się. Ma być ono możliwe dzięki funkcjonującemu na terenie gminy przedsiębiorcy (recyklerowi), zajmującemu się przetwórstwem szeroko pojętych tworzyw sztucznych (produkcja granulatu), który za dobrze posegregowane butelki, pety i puszki płaci określoną kwotę, pokrywającą - zgodnie z wyliczeniami gminy - koszty systemu.

Urządzenia zostały wyposażone w software firmy Eco Tech System. Docelowo władze Wielunia planują rozmieszczenie głównie w szkołach i punktach użyteczności publicznej (kino, szpital, etc.) około 30 recyklomatów. 19 września br. w gminie zamontowano kolejne 3 urządzenia w trzech największych szkołach podstawowych w mieście.

Wskazana inwestycja wiąże się z kosztami na poziomie między 40 000 a 70 000 zł za jedno urządzenie. Koszty zostaną pokryte w 66 proc. z dotacji, a w pozostałej części z pożyczki udzielonej przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, która po uzyskaniu efektu ekologicznego może zostać umorzona do 30 proc.

7.2. Warszawa – Popularyzacja pszczelarstwa miejskiego

Warszawscy radni pod koniec września 2014 r. zmienili przepisy dotyczące hodowli pszczoły miodnej. Od tej pory pszczoły nie są traktowane jak zwierzęta gospodarskie (świnie, kozy czy owce), które należy przetrzymywać w odległości 1 km od osiedli mieszkaniowych. W związku z tym, w stolicy od 4 lat można ustawiać ule w odległości 10 m od granicy nieruchomości lub drogi, a nawet mniejszej, jeśli właściciel nieruchomości wyrazi na to zgodę.

DOBRE PRAKTYKI

Decyzja ta znacząco wpłynęła na popularność pszczelarstwa miejskiego w Polsce. W warszawskich parkach i na dachach budynków stoi już ponad 100 uli. W Katowicach postawiono w ostatnim czasie pierwszych sześć. Pasieki są też w Piotrkowie Trybunalskim, Żywcu, Krakowie czy Legnicy.

Warto podkreślić, że miód wybierany w mieście jest w pełni wartościowy i zdrowy. Pszczoły korzystają z bogatej roślinności występującej w parkach. W Warszawie jest wystarczająca wielkość terenów zielonych, więc nie ma ryzyka, że zabraknie dla nich pożywienia.

Inicjatywy związane z popularyzacją pszczelarstwa miejskiego pozytywnie wpływają nie tylko na populację pszczół, gatunku zwierząt bardzo cennego dla ludzi, ale również na ogół otaczającego nas środowiska naturalnego. Samo sąsiedztwo pszczół jest niezauważalne dla osób postronnych. Jedynym wymogiem umożliwiającym hodowlę tych zwierząt na terenach miejskich jest konieczność zmiany odpowiednich przepisów na poziomie lokalnym.

PARTNER RAPORTU

WSPÓLNOTA